

Οι απειλές για το κοινωνικό σώμα μικρόβια, ακαθαρσία και η ιδιοσυστασία του σωματικού οργανισμού

Όπως θα έχει γίνει ήδη προφανές, η συζήτηση περί εμβολιασμού ήταν τμήμα μιας ευρύτερης συζήτησης γύρω από την υγεία του κοινωνικού σώματος,^{xv} με άξονα την πρωτοεμφανιζόμενη μικροβιακή θεωρία της μετάδοσης των λοιμογόνων ασθενειών. Η μικροβιακή θεωρία, ναι μεν, έδωσε τα βασικά επιχειρήματα στους προωθητές του εμβολιασμού, αλλά ήταν ανοικτή προς χρήση και για άλλες κοινωνικές/πολιτικές αντιλήψεις και στάσεις. Εξόπλισε *εξίσου* τους αντιεμβολιαστές με μια ιατρική ορολογία που λειτούργησε υποβοηθητικά στο να αρθρώσουν τον δικό τους λόγο περί των αιτιών της ευλογιάς, εστιάζοντας στα *ακάθαρτα, ανθυγιεινά περιβάλλοντα* – τα οποία χαρακτηρίζονταν ως τέτοια εξαιτίας πολλαπλών συνθηκών, από την κυκλοφορία μολυσμένου αέρα έως την ύπαρξη εντατικής εργασίας– και τον εκτεθειμένο σωματικό οργανισμό. Το σημαντικό είναι πως ο διάλογος που άνοιξε στη δημόσια σφαίρα το κίνημα κατά του εμβολιασμού από τη μία παρέχει ένα πλαίσιο κατανόησης για τις *μετατοπίσεις* που συνέβησαν στην ίδια τη θεωρία της μεταδοτικότητας των ασθενειών ενώ από την άλλη, και αυτό είναι το βασικό που μας ενδιαφέρει, ήταν άρρηκτα συνδεδεμένος με ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα. Κατά την ενασχόληση με τη θεωρία της ασθένειας, το κίνημα επιδίωξε να μεταφέρει την κουβέντα από το αυστηρά επιστημονικό πλαίσιο στις υποβόσκουσες *κοινωνικές αιτίες* οι οποίες έμεναν στη σκιά των εξελίξεων στη βακτηριολογία. Επιδίωξε, με άλλα λόγια, να καταδείξει πως κάθε *υγειονομικό* ζήτημα είναι πρωτίστως *κοινωνικό*.

Μέχρι και τα 1860 οι μεταδοτικές ασθένειες δεν βρίσκονταν σε μια απόλυτη διάκριση από αυτές που αποδιδόντουσαν σε περιβαλλοντικά αίτια: κύρια αιτία θεωρείτο η ακαθαρσία που ήταν αδιαχώριστη από τη φτώχεια, άρα μόνο μέτρα υγιεινής θα λειτουργούσαν προληπτικά και αποτρεπτικά ως προς τη μετάδοσή τους. Έχει σημασία να τονιστεί πως αυτά τα νέα αιτήματα περί δημόσιας υγείας ξεπερνούσαν κατά πολύ την επικέντρωση στο νερό και στο αποχετευτικό δίκτυο

του προγράμματος του Τσάντγουικ για την υγειονομική μεταρρύθμιση. Η δημόσια υγεία ήταν ένα πεδίο κοινωνικών αγώνων που είχε σαν αποτέλεσμα την *πολιτικοποίησή* της. Μέσω του αντιεμβολιαστικού κινήματος προέβαλαν αιτήματα για συνεχή παροχή νερού, για αποχέτευση και αποστράγγιση, για την αποφυγή του συνωστισμού στα εργοστάσια και τους εργασιακούς χώρους, για την ανέγερση καλά αεριζόμενων κατοικιών, για τη δημιουργία περισσότερων κοινών λουτρών, πάρκων και ανοιχτών χώρων κ.α. Εν ολίγοις, η κριτική στο κράτος ήταν έντονη για τις πολιτικές δημόσιας υγείας που ακολουθούσε, οι οποίες αποτύγχαναν να εστιάσουν στα πιο *κύρια* ζητήματα της εκβιομηχάνισης/αστικοποίησης, δηλαδή τους *χαμηλούς μισθούς* και την *κακή ποιότητα/ποσότητα διατροφής*.^{xvi}

Γελοιογραφία που απεικονίζει τον Τάμεση ως χάροντα. Δίπλα του πλέουν τυμπανισμένα πτώματα ζώων. Η άποψη ότι το νερό του ποταμού αποτελούσε βασική –αν όχι την κύρια– πηγή μόλυνσεων ήταν ευρέως διαδεδομένη.

Παρόλο που η μικροβιακή θεωρία αρχικά μπορεί να χρησιμοποιήθηκε και από το κίνημα για να υποστηρίξει, με ιατρική ορολογία, μέτρα υγιεινής, οι εξελίξεις στη βακτηριολογία που ταυτοποίησαν

συγκεκριμένα μικρόβια με συγκεκριμένες ασθένειες (πχ. η φυματίωση μπορούσε να κολλήσει μόνο από το μικρόβιο *Tubercule Bacillus* και όχι γενικά και αόριστα από μικρόβια που υπάρχουν στον αέρα) είχαν σαν αποτέλεσμα οι περιεκτικές και ολιστικές προσεγγίσεις στην πρόληψη της ασθένειας να θεωρούνται πλέον αδόκιμες ή δευτερεύουσες. Οι φιλοεμβολιαστές, κυβερνητικοί και μη, λοιπόν στράφηκαν στη βακτηριολογία κυρίως για *πολιτικούς λόγους*.^{xvii} Επειδή, κατά πώς φαίνεται, κάποιες φορές η ιστορία μοιάζει να επαναλαμβάνεται, τότε όπως και τώρα, το κίνημα κατά της υποχρεωτικότητας έκανε κριτική στους προπαγανδιστές του εμβολιασμού γιατί εξαπέλυσαν μια εκστρατεία φόβου για να υποστηρίξουν την πρακτική του εμβολιασμού και να περιορίσουν το πεδίο της πρόληψης/ελέγχου των ασθενειών στα πλαίσια της ιατρικής επιστήμης και επιστημοσύνης. Για παράδειγμα, υπήρχε μια έντονη διαμάχη σχετικά με την ποιότητα της λέμφου (δηλαδή του εμβολιαστικού υλικού) που έφτασε στο σημείο να εξελιχθεί σε επιχείρηση της «αποστειρωμένης λέμφου». Η εισαγωγή του νέου τύπου εμβολιαστικού υλικού ήταν μια έμμεση παραδοχή από το κράτος για την αμφιβόλου ποιότητας προηγούμενη λέμφο, δημιουργώντας έτσι ξεκάθαρες υπόνοιες πως ήδη χιλιάδες παιδιά είχαν εμβολιαστεί με κακής ποιότητας παραπροϊόν. Οι ομοιότητες με τη σημερινή κατάσταση, όσον αφορά στην τεχνολογία παρασκευής και τις παρενέργειες αυτών των πολύ αμφιλεγόμενων εμβολίων mRNA είναι τουλάχιστον αξιοσημείωτες και καθόλου συμπτωματικές.

Όπως είπαμε και παραπάνω, οι αντιεμβολιαστές έκαναν χρήση της μικροβιακής θεωρίας για να *κριτικάρουν*, αντί να υποστηρίξουν, την πρακτική του εμβολιασμού θεωρώντας ότι η *υγιεινή* και η *καθαριότητα* προλαμβάνουν την αναπαραγωγή οργανισμών που ενδεχομένως να μόλυναν το σώμα. Αυτό στο οποίο αντιτίθεντο *ρητά*, όμως, ήταν η τάση εντός της επαγγελματικής ιατρικής να χρησιμοποιεί τη βακτηριακή θεωρία της ειδικής προέλευσης της ασθένειας από ένα συγκεκριμένο βακτήριο/μικρόβιο για να προωθήσει τον εμβολιασμό και άλλα μέτρα που απέκλειαν τις πιο *συνολικές* οπτικές για τη δημόσια υγεία. Όσον αφορά στις απόψεις που κυκλοφορούσαν σχετικά με μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης και απομόνωσης, αυτές διίσταντο: κάποιοι τα υποστήριζαν, ενώ οι πιο ριζοσπάστες

ήταν της άποψης πως με τα κατάλληλα μέτρα υγιεινής – από **καλύτερα σπίτια** μέχρι **καλύτερους μισθούς** και **λιγότερη δουλειά**– η προτεινόμενη απομόνωση θα ήταν *άχρηστη*.^{xviii}

Με την επιμονή στην αναζήτηση των αιτιών των ασθενειών στις ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, εργασίας και στην κακή διατροφή, στην οποία, όπως είδαμε, είχε μια ειδική συμβολή το βικτωριανό αντιεμβολιαστικό κίνημα, ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα η δημόσια υγεία γίνεται κεντρικό **κοινωνικό ζήτημα** και πεδίο **πολιτικής αντιπαράθεσης**. Οι αποχετεύσεις και η πάταξη της ακαθαρσίας ήταν πλέον εμφανώς κατάφωρα **ανεπαρκή** μέτρα, και το κέντρο της συζήτησης μετατοπίζεται στη **βελτίωση των γενικών συνθηκών ζωής**. Με τα λόγια του γιου μιας ηλικιωμένης γυναίκας της εποχής, που μεταφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν ήθελε αυτή να εμβολιαστεί, «η αντίσταση στον εμβολιασμό προερχόταν από μια βαθιά, ειλικρινή πεποίθηση πως η επιστημονική ιατρική ήταν μια εκβιαστική αρχή που προωθούνταν από το κράτος για να **συγκαλύψει τις ανεπάρκειές** του όσον αφορά στη **στέγαση, τροφή** και το **επίπεδο ζωής** των ανθρώπων»! Η προλεταριακή οξυδέρκεια στα καλύτερά της!

DIRTY FATHER THAMES.